

TRANZICIJE I TRANSFORMACIJE ARHITEKTONSKIH PROGRAMA

I godina MAS Arhitektura/zimski semestar

Nastavnik: dr Igor Maraš, vanredni profesor

Predavanja: Četvrtak 12.15-14.00

Vežbe: Subota 10.45-14.00

PRELUDIJUM

Our House

.

Our house, in the middle of our street

Our house, in the middle of our

Our house, it has a crowd

There's always something happening, and it's usually quite loud

.

Our house, in the middle of our street

Our house, in the middle of our

Our house, in the middle of our street

(Something tells you that you've got to move away from it)

Our house, in the middle of our

.

Our House, The Rise & Fall (1982), Madness

PRIVATNO/JAVNO/KOLEKTIVNO

Pitanje uticaja javnog i privatnog domena na formiranje i kvalitet gradskih struktura i objekata leži pre svega u pokušaju formiranja jasne razlike između ove dve oblasti. Tako Hana Arendt pravi jasnu razliku između oblasti privatnog, skrivenog prostora domaćinstva i javnog kao političkog prostora, „prostora pojavnosti“ (Arendt H., 1998), ali i prikazuje stalnu međuzavisnost ova dva domena u procesima formiranja i transformacija društvenih vrednosti koje utiču na stvaranje određenih urbanih sistema.

Kako se postojanje javnog prostora kao mesta nastanaka kompleksnih funkcija i prostornih odnosa vidi kao ideal grada u poslednja dva veka, stvaranje javnog domena i njegovo širenje i napredak, čini osnov svake napredne gradske politike (De Sola Morales, M., 1992). Međutim, bez jasne podrške i zaštitničke uloge privatne sfere, nestaju i razlike i distance toliko neophodne za stvaranje kvalitetne javne sfere (Habermas, J., 1991). Tako se polarizacija na javno i privatno javlja kao neophodni elemenat stvaranja kvalitetne urbane sredine.

Međutim, postoje prostori vezani za stanovanje, privatnu sferu svakodnevnog života koji su veza između javnog i privatnog života stanovnika. To su prostori koji deluju tako da smanjuju razlike između javnog i privatnog i čine prostornu granicu nestalnom i promenljivom. Manuel de Sola-Morales ove prostore naziva kolektivnim prostorima, mestima koja su mnogo više i mnogo manje od javnih prostora. Kolektivni prostori, nisu ni javni ni privatni prostori, već oba istovremeno, to su javni prostori za privatne aktivnosti i privatni prostori koji dozvoljavaju zajedničke aktivnosti.

PRIVATNO/KOLEKTIVNO

Vidimo da su priroda odnosa između javnog i privatnog prostora, njihova međuzavisnost i pokušaji razgraničenja kompleksni problem. Proces tranzicije između javnog i privatnog se može i mora posmatrati na osnovu načina, mesta i strukture kontakta ova dva domena. Kontakt i tranzicija se najčešće pojavljuje kroz dva oblika i razmere. Prvi je tranzicioni prostor koji nastaje na nivou kuće, kao pojedinačnog objekta, i javnog prostora. Kada je u pitanju ovaj oblik tranzicije kontakt javnog i privatnog prostora je

nedvosmislen, a konflikti, pregovori i procesi prisvajanja su jasni i razumljivi. Drugi oblik tranzicije se pojavljuje u slučaju bloka kao jedinstvenog prostornog i arhitektonskog sklopa. Za razliku od tradicionalnog oblika organizacija blokovskih struktura sastavljenih od pojedinačnih objekata na svojim parcelama sa uličnim frontom kao linijom razgraničenja između javnog i privatnog, osnovni element formiranja strukture ovog tipa su stambene jedinice koje se formiraju oko prostora zajedničkog korišćenja, kolektivnog prostora. U slučaju ovog tipa gradskog bloka uvodi se još jedan prostorni nivo koji objedinjuje nivoe i razmere grada i stana, kuće. Ovde se u odnos kuće, stana kao privatnog i grada kao javnog prostora uvodi novi prostorni nivo, nivo kolektivnog. Ovakav novostvoreni prostor, sa jedne strane obezbeđuje produžetak privatnog domena, koji je autonoman i funkcionalno i prostorno odvojen od javnog prostora grada. Sa druge strane, zajedničko korišćenje ovog prostora omogućava određeni stepen socijalne interakcije koji je karakterističan za javne prostore. Njegova kolektivna funkcija obezbeđuje karakter javnog prostora ali sa jasnim „lokalnim pravilima i ritualima“ (Bobić, M., 2004.) koji omogućavaju osećaj kontrole ljudi koji žive u njemu. Ovako stvoreni prostori stvaraju osećaj onoga što Sodža naziva „represivnom tolerancijom“ i „fleksibilnom nepromenljivošću“ (Soja, E.W., 1996.) dajući sredini u kojoj nastaju razvijenije i kompleksnije relacije između javnog i privatnog domena. Tip „urbane enklave“ (Kommosa, S., 2010.) sa specifičnim prostornim konfiguracijama, koje se ogledaju u prostorima tranzicije, ima sledeće karakteristike: promena strukture prostornog sklopa, „urbanizacija“ do tada privatnog prostora unutar bloka, gde je njegova otvorenost i propusnost obezbeđuje karakter javnog prostora, dok sa druge strane orijentacija stambenih jedinica ka njemu pojačava njegovu kolektivnu prirodu. Na ovaj način prostor zajedničkog korišćenja, delimično ili potpuno odvojenog od okruženja stvara mesto koje omogućava visoki stepen socijalne interakcije i zajedništva među stanovnicima, dok sa druge strane stvaraju sredinu koja obezbeđuje funkcionalnu i socijalnu sigurnost korisnika. Ovako nastali „parohijski prostori“ (Hajer, M., Reijndorp, A., 2001) su prostori koji su dostupni svakome, ali su očigledno mesta stvorena i korišćena od strane određene grupe.

PROJEKAT

„JEDINICA SUSEDSTVA“

Jedinica susedstva...“ nije horizontalni model. Ona gradi vertikalna susedstva bez kolektivnog prostora. Stanovi „po vertikali“ ne dele zajednički prostor, ali dele zajedničke probleme svakodnevnice. „Vertikala“ je mesto sukoba i pregovora, mesto javnog mnogo više nego privatnog“ (Maraš, I, Atanacković-Jeličić, J., Maraš M., 2021)

„FAKE PROPERTIES: REAL ESTATES“ Gordon Matta – Clark 1973. godine Gordon Matta – Clark je na aukciji koju je organizovao grad Njujorku kupio male parcele u Kvinsu i Stejten Ajlendu. Sve parcele su bile male, nepravilnih oblika koje su nastale kao posledica preparcelacija i geometarskih „anomalija“ i grešaka u imovinskom sistemu grada Njujorka. Kako je rekao na aukciju ga je privukao opis nekretnina koje su bile označene kao „nepristupačne“.

"Kada sam kupio te nekretnine na aukciji u Njujorku, njihov opis koji me je uvek najviše uzbuđivao bio je „nedostupan“. Bila je to grupa od petnaest mikro-parcela zemlje u Kvinsu, otpadaka nastalih kroz crtež arhitekta. Jedna ili dve su bile nagrada, metar [široke] trake niz nečiji prilaz ili kvadratni metar trotoara. A ostale su bile ivičnjaci i olučni prostori koji se ne bi videli i sigurno nisu bili zauzeti. Njihova kupovina je bila moj sopstveni pogled na neobičnost postojećih linija razgraničenja imovine. Imovina je tako sveprožimajuća. Pojam vlasništva svakog pojedinca je određen faktorom upotrebe.“ Gordon Matta - Clark, Notecard, EGMC, #1158, Anarchitecture Period, c.1973.(Walker, S., 2009)

Sve parcele koje su predmet ovogodišnjeg projekta su ostaci nastali kao posledica rapidne izgradnje Novog Sada krajem XX i početkom XXI veka. Zamena jedno-porodičnih stambenih objekata sa ekonomskim dvorištima sa više-porodičnim stambenim objektima na pojedinačnim parcelama koji formiraju delimično ili potpuno zatvorene blokove. Proces preparcelacije za cilj je imao formiranje zajedničkog, komunalnog prostora u sredini bloka. Kako grad nikada do kraja nije sproveo preparcelaciju niti realizovao planovima definisane površine, u sredini bloka se pojavljuju mikro parcele koje su u vlasništvu grada, koje se vode kao poljoprivredno zemljište.

Ovo su prostori koji su indikator i posledica zdravog urbanog razvoja. To je teritorija koja je neizbežan rezultat rasta, ali i liminalna u smislu da je u tranziciji, da izmiče klasifikaciji, i čeka da se u nju upišu društvene želje i potrebe koje će joj dati vrednosti i status.

Kako ne znamo budućnost ovih parcela, projekat ovog semestra je donekle spekulativni projekat. Date parcele se smatraju građevinskim zemljištem sa vlasnikom na kojima treba projektovati jedno-porodične stambene objekte. Rad na projektu je i kolektivni i individualni. Individualni jer svaki student bira parcelu i na njoj projektuje kuću. Kolektivni jer na lokaciji postoji 7 parcela i obavezno je grupisanje 5-7 kuća na različitim parcelama. Ovako formirani sklop je jedinica susedstva.

LOKACIJA/PARCELE

Kosančić Ivana, Novi Sad

1. Parcela br. 7233/3, površina parcele 94m², max. procenat zauzetosti 75%; koeficijent iskorišćenosti 10
2. Parcela br. 7233/1, površina parcele 203m², max. procenat zauzetosti 50%; koeficijent iskorišćenosti 5
3. Parcela br. 7231/4, površina parcele 59m², max. procenat zauzetosti 75%, koeficijent iskorišćenosti 10
4. Parcela br. 7231/1, površina parcele 128m², max. procenat zauzetosti 50%, koeficijent iskorišćenosti 5
5. Parcela br. 7231/5, površina parcele 85m², max. procenat zauzetosti 50%, koeficijent iskorišćenosti 10
6. Parcela 7231/3, površina parcele 93m², max. procenat zauzetosti 75%, koeficijent iskorišćenosti 5
7. Parcela 7229/7, površina parcele 33m², max. procenat zauzetosti 100%, koeficijent iskorišćenosti 10

Svaki student bira jednu parcelu. Rad u toku semestra je grupni. Ispitni projekat je pojedinačni. Grupa može brojati od 5-7 studenata

ZADATAK 1-5

Arhitektura, kao i sve druge discipline i mediji, i njena produkcija se često posmatra i proučava ili kao autonomna i odvojena od sredine i njenih uticaja ili kao isključivo povezana sa okruženjem gde je njena produkcija kroz relacije i uticaje vezana i isključivo posledica okruženja. Možemo reći da je prvi skup praksa vezan za arhitektonski objekat „sam po sebi“ kao skup ideja. Drugi, pak, „pročišćavanjem“ stvara dve ontološki potpuno odvojene zone sa jedne strane zonu ljudskog, s druge strane zonu ne-ljudskog” (B.Latur, 2010.). Međutim arhitektura je u isto vreme vezana za društvo i samosvesna istovremeno, njena definicija se nalazi upravo u njenoj razlici od drugih manifestacija kulture ali i od a priori kategorija i metoda.

Prethodni dihotomski problem arhitektonske prakse možemo svesti na dva osnovna pojma u arhitekturi formu i funkciju. Formu objekta koja se gotovo uvek vezuje njegovu „pojavnost“, kao predmet iskustva, relacije. Funkcija ili program je sa druge strane problem, koji se ne može „opaziti“ ona je ideja vezana za skup praksa vezanih za arhitekturu kao disciplinu. Da li možemo posmatrati nastanak arhitektonskog objekta kao liniju koja preseca ova dva skupa? Kakve objekte možemo dobiti ako funkciju posmatramo kao predmet iskustva kao efekat, a formu objekta kao nešto što nije samo vezano za pojavu i doživljaj već za ideju koja tu pojavu omogućava.

ZADATAK 1 – PRESEK SVAKODNEVNICE

Odaberi jednu funkcionalnu pod-celinu jedno-porodične kuće i predstaviti je kao sliku, vizuelizaciju svakodnevnog života koja je ugrađena u unapred dogovoren šablon/formu.

ZADATAK 2 – ELEMENT

Odaberi samo jedan formalni element kuće i dati tri trodimenzionalna prikaza kuće samo sa tim elementom. Prikaze ugraditi u unapred dogovoren šablon/formu.

ZADATAK 3 – MATERIJAL

Odabrati jedan materijal i dati tri trodimenzionalna prikaza kuće samo sa tim materijalom. Prikaze ugraditi u unapred dogovoren šablon/formu.

ZADATAK 4 – FUNKCIJA

Funkcionalnu strukturu kuće predstaviti kao tri trodimenzionalna kompoziciona prikaza. Prikaze ugraditi u unapred dogovoren šablon/formu.

ZADATAK 5 – SUSEDSTVO

Prikazati „jedinicu susedstva“ u kroz tri trodimenzionalna prikaza. Prikaze ugraditi u unapred dogovoren šablon/formu.

.

Rad na zadacima je grupni. Svi zadaci se predaju u elektronskoj formi. Fajlove je neophodno pripremiti u pdf. formatu u unapred zadatom šablonu/formatu. Radovi se predaju do kraja dana koji je naznačen kao datum predaje svakog pojedinačnog zadatka, slanjem na mail: titap.arh505@gmail.com. Radovi poslani nakon ovog roka neće biti razmatrani.

naziv fajla: Z1/2/3/4/5_prezime ime_broj indeksa jednog od članova grupe

format: pdf

email adresa: titap.arh505@gmail.com

krajni rok za predaju: Zadatak 1 03.11.

Zadatak 2 24.11.

Zadatak 3 08.12.

Zadatak 4 22.12.

Zadatak 5 12.01.

PROJEKAT/ISPIT

Projekat se predaje kao individualni rad. Svaki student je obavezan da do termina kada je ispit prijavio preda elektronski projekat njegove kuće u razmeri 1:100. Projekat treba da sadrži sve osnove, dva preseka, fasade i jedan trodimenzionalni prikaz objekta. Rad se predaje elektronski slanjem na mail: titap.arh505@gmail.com. Student je obavezan da dođe u terminu kada je ispit zakazan.

TEME/PREDAVANJA

O drugim prostorima M.Fukoa i prostorima drugih

Pravo na grad H. Lefevra ili čiji je grad?

PoMo i grad F. Džejmisona – oikos vs polis

Nabor Ž.Deleza - filozofija i arhitektura

Staklena Palata P.Sloterdijka – parohijalizacija javnog

OCENA

prisustvo na vežbama, predavanjima– 10 poena;

zadatak 1-5 – 5x12=60 poena;

projekat/ispit – max. 30 poena;

Predispitne obaveze Maksimalan broj poena 70		Ispitne obaveze Maksimalan broj poena 30	Ukupan broj poena. Maksimalno 100	Zaključena ocena
VEŽBE I PREDAVANJA broj poena 10	ZADATAK 1-5 Maksimalan broj poena 60	ISPIT PREDMETNI PROJEKAT Maksimalan broj poena 30		
	Broj poena = Svaki zadatak nosi 12 poena x 5	Broj poena = Ocena PROJEKTA x3	Uk. Br. Poena = Zbir poena stečenih kroz predispitne obaveze i ispitne obaveze	10 (91-100 poena) 9 (81-90 poena) 8 (71-80 poena) 7 (61-70 poena) 6 (51-60 poena)